

ÖRNSKÖLDSVIKS KOMMUN

Handikappolitiskt program 2006–2010

**Delaktighet i samhället för människor med
varierande levnadsvillkor**

Innehållsförteckning

Förord	Sid. 3
Syfte	Sid. 4
Avgränsningar	Sid. 5
Synsätt	Sid. 5
Metod	Sid. 6
Mål – vad vill vi uppnå	Sid. 7
Uppföljning och utvärdering	Sid. 7
Mål 1 ”Förbättra bemötandet av människor med funktionshinder	Sid. 8
Åtgärd 1.1. Utbildning för förtroendevalda och anställda inom kommun och landsting	Sid. 8
Åtgärd 1.2. Utbildning för kommuninvånarna, organisationer och näringslivet	Sid. 9
Åtgärd 1.3. Utbildning för förskola och skola	Sid. 10
Mål 2. ”Ett tillgängligt samhälle”	Sid. 11
Åtgärd 2.1. Handlingsplaner för tillgänglighet hos kommunala myndigheter	Sid. 11
Mål 3 ”Handikapperspektivet ska genomsyra alla samhällssektorer	Sid. 12
Åtgärd 3.1.	Sid. 12
Åtgärd 3.2.	Sid. 13

Inledning

Någonstans i Sverige vaknar en man upp efter en lång natt med lite sömn och mycket funderingar. Det är hans första dag i hemmet sedan den tragiska olyckan då han miste båda sina ben. Han är medveten om att han alltid kommer att behöva rullstol för att ta sig fram i hemmet och i samhället.

Efter stor möda lyckas mannen ta på sig sina kläder och tar sig iväg för att utföra sina morgonrutiner. Rätt snart märker mannen att det finns stora brister vad gäller anpassningen av hans bostad. Rullstolen tar sig inte över alla trösklar och förbi smala dörrposter. Hela övervåningen är oåtkomlig eftersom det saknas en hissordning. Blotta kännedomen om att miljön utanför hemmet också innehåller svårigheter vad gäller tillgänglighet, skrämmer mannen.

I en annan del av Sverige sitter en kvinna på en restaurang och slutför en lunch tillsammans med sin nyfunna kärlek. Det kunde ha varit en av hennes bästa stunder i livet om hon inte hade känt av den starka doften av rakvatten från grabbsällskapet i bordet bredvid. Hon vet att snart kan glädjestunden avbrytas av ett astmaanfall där luftrörens muskler drar ihop sig samtidigt som det bildas en ökad mängd slem i hennes hals. Det blir svårt att andas, ungefär som genom ett sugrör.

Samtidigt hålls en lektion i svenska språket på ett gymnasium några kvarter bort. Meningsbyggnad är aktuellt tema. Merparten av eleverna har inga svårigheter att sätta ut orden i rätt följd så att det blir grammatiskt riktigt. Men en ung man har svårt att urskilja ordens mönster. De liksom bara flyter ihop. För honom är kommunikation på det skrivna språket svårt. Han får lättare ut sina tankar och idéer när han kommunicerar muntligt.

De påhittade berättelserna beskriver ett samhälle som behöver förändras för att göra människor mer delaktiga. Byggnader och utomhusmiljö är inte sällan otillgängliga för personer med funktionshinder. I vårt dagliga möte med människor bör vi tänka efter, vilka dofter vi ger ut så vi inte hindrar människor att delta i det offentliga rummet. "Osynliga" funktionshinder kan leda till att människor utestängs från självklara, vardagliga aktiviteter.

Vi behöver förändra vårt synsätt på våra medmänniskor, oavsett om de har ett funktionshinder eller inte. Om alla bemöts som fullvärdiga medborgare behöver ingen känna sig särbehandlad eller grupperad. Att öka delaktigheten för människor i samhällslivet leder till bättre förutsättningar för människor att klara det vardagliga livet, att studera och arbeta m.m. Det vinner både individ och samhälle på. Vi tror inte att detta program löser alla problem men vår ambition är att genomföra åtgärder som skapar bättre delaktighet för så många människor som möjligt.

Syfte

Varför behövs ett program för delaktighet i samhället för människor med varierande levnadsvillkor?

Det krävs en gemensam syn att människor har olika behov och att samhället bör anpassas efter den variation i levnadsvillkor som finns. Den politik som skapas och bedrivs måste genomsyras av denna tanke. Det finns ett antal gemensamma plattformar för detta. FN:s standarregler om delaktighet och jämlikhet för människor med funktionshinder, är en sådan, där medlemsländerna gör vissa överenskommelser om att anpassa samhället till människor med funktionshinder. I Sverige har vår regering konkretiserat dessa regler och tagit fram en nationell handlingsplan för handikappolitiken. Fram till 2010 är tre arbetsområden prioriterade:

- att förbättra bemötandet av funktionshindrade
- att skapa ett tillgängligt samhälle
- att se till att handikapperspektivet genomsyrar alla samhällssektorer

Örnsköldsviks kommun vill ta fasta på dessa prioriteringar och har ambitionen att omsätta den på lokal nivå. Med detta program som utgångspunkt vill vi utveckla regeringens prioriteringar och skapa mer kunskap, gemensamma handlingslinjer och målsättningar i vår kommun så att livsvillkoren för de flesta av oss innehåller mer av ”rättvisor” och ”delaktighet” än ”orättvisa” och ”utanförskap”.

Avgränsningar

Programmet anger Örnsköldsviks kommuns mål, ambitioner och viljeinriktning inom olika områden som berör människor med funktionshinder och de som möter dessa i varierande sammanhang. Programmet är fokuserat på att undanröja hinder så att alla människor ska kunna bli delaktiga och jämlika i samhällslivet. Programmet ska inte ses som en ersättning av gällande lagstiftning eller av kommunens olika mål- och policydokument, utan komplettera dessa.

Synsätt

Grunden för programmet är alla människors lika värde. Rätten till respekt för människovärdet förändras inte av ett funktionshinder, dess grad eller art. En person som drabbas av speciella levnadsvillkor ska inte betraktas som ett föremål för särskilda åtgärder utan ska ses som en medborgare med lika rätt och lika möjligheter att bestämma över sitt liv och få sina önskningar respekterade.

Det finns många olika funktionshinder och det är inte ovanligt att en person kan ha flera samtidigt. Det kan vara sjukdomar, skador eller olyckor som orsakar funktionshindren som t.ex. allergi, rörelsehinder, syn- eller hörselskador, utvecklingsstörning eller ett psykiskt funktionshinder kan vara livslånga eller drabba oss någon gång under livet.

Ett funktionshinder är en begränsning eller ett hinder hos en enskild individ. Funktionshinder ska dock inte medföra att möjligheten att delta i samhällslivet, på samma villkor som andra människor, blir begränsad. Det är i mötet med den omgivande miljön och med andra människor som ett handikapp uppstår. Det innebär alltså att en människa kan vara handikappad i vissa sammanhang men inte i andra. Detta synsätt är grundläggande för Örnsköldsviks kommuns syn på funktionshinder och handikapp. Ju fler åtgärder och anpassningar desto färre handikappade.

Metod

Förvaltningarnas representanter har utarbetat programmet i samråd med handikapprådet. Programmets hörnstenar utarbetades vid sammanträde med handikapprådet den 13 januari 2005 där en ”metaplan” användes för att få fram ett bra underlag. Metaplan är en teknik för att kommunicera i grupper. En gruppledare ställde ett antal frågor som grupperna fick svara på och sedan rangordna. Diskussioner ledde utvecklingsarbetet framåt på ett strukturerat sätt.

Med ett frågematerial kopplade till regeringens tre arbetsområden resulterade metaplanen i följande:

1. Hur anser du att bemötandet av funktionshindrade kan förbättras?

- Mer information och utbildning
- Respektera varandras personligheter/olikheter
- Att förbättra tillgängligheten i samhället, fysiskt och psykiskt
- Att ge och ta emot information
- Ställa rimliga krav
- Att se och lyssna på vad de har att säga
- Blir tagna på allvar

2. Hur anser du att ett tillgängligt samhälle skapas?

- Information och bemötande
- Attitydförändringar
- Vara flexibel för att hitta nya lösningar
- Kunskap till de som arbetar med frågorna
- Ekonomiska resurser för att göra samhället tillgängligt
- Lära av våra misstag
- Använda rätt verktyg för att få möjlighet att göra rätt saker.

3. Hur anser du att vi kan se till att handikapperspektivet genomsyrar alla samhällssektorer?

- Genom information och utbildning ge nyckelpersoner kunskap om funktionshinder
  - Genom deltagande i planering kommer handikapperspektivet tidigt in i planeringen.
  - Samverkan med brukarna
  - Jämställdhetsperspektiv
  - Barnperspektiv
  - Höja ”statusen” på funktionshinder d.v.s. att medvetandegöra funktionshindrades rätt i samhället
- Därefter har gruppen diskuterat och utvecklat programmet vid ett antal träffar.

Mål – vad vill vi uppnå

Vi vill förbättra livsvillkoren för människor med funktionshinder och medverka till att Örnsköldsvik blir en kommun för alla människor. Vi tror att det krävs en samsyn att funktionshindrade ska ha samma rättigheter och skyldigheter som personer utan funktionshinder. Vi vill med denna plan se till att det går ut information och kunskap om olika funktionshinder och öka förståelsen hos alla människor, men kanske främst beslutsfattarna. Vi tror att det kommer att krävas att vi vågar prata öppet med varandra omkring svårigheter och möjligheter i samhällslivet.

Uppföljning och utvärdering

En uppföljning av utvecklingen med programmet ska årligen, från och med 2007, redovisas till kommunfullmäktige.

Programmet ska följas upp senast 1 juni 2008 av representanter från förvaltningarna och handikapprådet. Kommunledningskontoret är ansvarig förvaltning. Uppföljningen ska delges kommunfullmäktige.

Programmet ska utvärderas senast 1 juni 2011 av representanter från förvaltningarna och handikapprådet. Kommunledningskontoret är ansvarig förvaltning. Utvärderingen ska delges kommunfullmäktige.

Mål 1.

”Förbättra bemötandet av människor med funktionshinder”

Inriktningsmål

Kommunen ska bidra till att öka kunskapen, hos kommunens förtroendevalda, anställda (inkl. bolagen), Örnsköldsviks sjuk- och hälsovård, kommunbefolkningen, organisationer, näringsliv m.fl., om livsvillkoren för människor med funktionshinder.

Åtgärd 1. 1. Utbildning för förtroendevalda och anställda inom kommun och landsting

Samtliga förtroendevalda och anställda inom Örnsköldsviks kommun och Örnsköldsviks sjuk- och hälsovård ska erbjudas en halvdags utbildning i kunskap om livsvillkoren för människor med funktionshinder.

Målgrupp

Förtroendevalda och anställda i Örnsköldsviks kommun och Örnsköldsviks sjuk- och hälsovård

Tidpunkt

Årligen 2006-2010

Kostnad

50 kkr. per år. Kommunstyrelsen inarbetar medel i budget för handikapprådet.

Effekter

Utbildningen ska resultera i en ökad kunskap hos förtroendevalda och anställda om hur det är att leva med ett funktionshinder, en ökad medvetenhet om livsvillkoren för människor med funktionshinder och en ökad kunskap i hur man bemöter personer med funktionshinder.

Ansvariga

Kommunledningskontoret tillsammans med omsorgsförvaltningen, Örnsköldsviks sjuk- och hälsovård och handikapporganisationerna. Samarbetet kan ske inom STRATSAM.

Åtgärd 1.2. Utbildning för kommuninvånarna, organisationer och näringslivet

I samverkan med handikapporganisationerna, Cesam och fastighetsägarföreningen ska kommuninvånare, organisationer, näringsidkare och fastighetsägare utbildas i hur livsvillkoren för människor med funktionshinder är.

Målgrupp

Kommuninvånare, organisationer, butiksägare, näringsidkare, utförare av samhällsbetalda resor och arkitekter i Örnsköldsviks kommun.

Tidpunkt

Årligen 2006-2010

Kostnad

25 kkr. per år. Kommunstyrelsen inarbetar medel i budget för handikapprådet.

Effekter

Utbildningen ska resultera i att kommuninvånare, butiksägare, näringsidkare, fastighetsägare och arkitekter får en ökad medvetenhet om livsvillkoren för människor med funktionshinder och en ökad kunskap i hur man bemöter personer med funktionshinder.

Ansvariga

Kommunledningskontoret och omsorgsförvaltningen samordnar planeringen tillsammans med handikapporganisationerna, Cesam och fastighetsägarföreningen. Samarbete kan ske med specialpedagogiska institutet.

Åtgärd 1.3. Utbildning för förskola och skola

Barn i förskola och skola ska informeras om hur det är att leva med ett funktionshinder.

Målgrupp

Barn i förskola och skola

Tidpunkt

Årligen 2006-2010

Kostnad

25 kkr. per år. Barn- och utbildningsnämnden inarbetar medel i budget.

Effekter

Utbildningen ska resultera i att barn i förskola och skola får en ökad medvetenhet om livsvillkoren för människor med funktionshinder och en ökad kunskap i hur man bemöter personer med funktionshinder.

Ansvariga

Barn- och utbildningskontoret samordnar med hjälp av föräldrar och handikapporganisationerna. Samarbete kan ske med specialpedagogiska institutet.

Mål 2

”Ett tillgängligt samhälle”

Inriktningsmål

Alla kommunala myndigheter och bolag (dit allmänheten har tillträde) och allmänna platser ska vara tillgängliga senast utgången av år 2010. Målsättningen är att Örnsköldsviks kommun ska vara ett tillgängligt samhälle för alla.

Åtgärd 2.1. Handlingsplaner för tillgänglighet hos kommunala myndigheter

Kommunens nämnder, förvaltningar och bolag ska redovisa handlingsplaner för hur deras lokaler, verksamheter och information som allmänheten kommer i kontakt med samt allmänna platser kan göras mer tillgängliga. Åtgärderna ska vara vidtagna senast utgången av år 2010.

Åtgärden är kopplad till gällande lagar och föreskrifter kring ”enkelt avhjälpna hinder mot tillgänglighet och användbarhet”.

Målgrupp

Kommunens nämnder och förvaltningar

Tidpunkt

Åtgärderna som anges i handlingsplanerna ska vara genomförda till och med utgången av år 2010

Effekter

Allmänheten får ökad tillgänglighet till de kommunala myndigheterna, bolagen och allmän plats.

Ansvariga

Kommunens förvaltningar, nämnder och bolag.

Mål 3

”Handikapperspektivet ska genomsyra alla samhällssektorer”

Inriktningsmål

Den kommunala planeringen ska genomsyras av målet att kommunen ska vara tillgänglig för alla.

Handikapprådet ska sträva efter att ha ungdomar representerade i handikapprådet.

Åtgärd 3.1. Representation i kommunens planeringsgrupp (PLG)

Kommunens planeringsgrupp ska kompletteras med kommunens handikappkonsulent och två representanter från handikapprådets föreningsrepresentanter. Representanterna ska bidra till att åskådliggöra handikapperspektivet i planeringens tidiga skede.

Målgrupp

Handikapprådets föreningsrepresentanter samt kommunens handikappkonsulent.

Tidpunkt

Från och med nästa mandatperiod 2007-2010.

Effekter

Handikapprådets representation i planeringsgruppen gör att handikapperspektivet lyfts fram på ett tidigt skede i planeringen.

Ansvariga

Kommunstyrelsen

Åtgärd 3.2. Handikapprådets representation

I Handikapprådet ska finnas minst två ungdomar (16-25 år) senast utgången av 2006. Åtgärden är kopplad till Barnombudsmannens undersökningar som visar att barn och ungdomar med funktionshinder har mycket lite inflytande i de lokala och regionala handikappråden i Sverige.

Målgrupp

Handikapprådet

Tidpunkt

Senast utgången av 2006.

Effekter

Att få in fler ungdomar i handikapprådet bidrar till att främja ungdomsperspektivet i handikapprådets verksamhet.

Ansvariga

Handikappföreningarna